

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 719/2016-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. septembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť LAMEX výrobnobchodné družstvo, Švábska 74, Prešov, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Consiliaris, s. r. o., v mene ktorej koná advokát JUDr. Branislav Kšišňan, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CoZm 1/2015 a jeho uznesením zo 16. apríla 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť LAMEX výrobnobchodné družstvo o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júla 2015 doručená sťažnosť LAMEX výrobnobchodné družstvo, Švábska 74, Prešov (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CoZm 1/2015

(ďalej aj „napadnuté konanie“) a jeho uznesením zo 16. apríla 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu. Týmto návrhom sa domáha plnenia zmenkovej sumy 46 999,87 € voči ručiteľovi [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „ručiteľ“ alebo „odporca“), za dlžníka – obchodnú spoločnosť [REDACTED] (ďalej len „dlžník“), v ktorej je odporca jediným spoločníkom a konateľom.

Sťažovateľ poukazuje na okolnosti vymáhania predmetnej zmenkovej sumy voči ručiteľovi, pričom uvádza:

„[REDACTED] ako konateľ dlžníka [REDACTED], učinil podvod pri odplatnom postúpení pohľadávky na Sťažovateľa voči spoločnosti [REDACTED] [REDACTED], za čo bol odsúdený Rozsudkom Okresného súdu Prešov sp. zn. 5 T/123/2012-169; IČS: 8112011631 - zo dňa 5. 9. 2013. Tento Rozsudok OS Prešov však určil, že ekonomický delikvent má nahradiť spôsobenú škodu až v časovom horizonte 5 rokov – čo sa však odsúdený delikvent ani čiastočne nesnaží plniť a tak tento Rozsudok je v súčasnosti úplne nepoužiteľný na exekučné vymáhanie pohľadávky a mimovoľne poskytuje ochranu delikventovi aj na obdobie ďalších 3 rokov. Z uvedeného vážneho dôvodu preto Navrhovateľ sa rozhodol uplatniť ručiteľskú zmenku [REDACTED] ako fyzickej osoby, aby sa priblížil k možnosti exekučného vymáhania pohľadávky, nakoľko na dobrovoľné plnenie danej osoby sa nedá absolútne spoľahnúť.

Sťažovateľ má za to, že vymáhanie pohľadávky na zmenu nie je a ani v budúcnosti nebude v kolízii s trestným Rozsudkom Okresného súdu Prešov..., pretože ak medzitým by sa podarilo exekučne vymôcť na titul zmenky, toto získané plnenie by bolo spôsobilé k započítaniu medzi Sťažovateľom a Zmenkovým dlžníkom (Ručiteľom) v budúcnosti, takže nespôsobuje sa tým žiadny zásadný právny ani vecný problém.“

Okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 2 819,50 €. Sťažovateľ následne podal návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

O návrhu sťažovateľa rozhodol okresný súd uznesením č. k. 22 Zm 12/2014-28 z 3. novembra 2014 tak, že mu nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením zo 16. apríla 2015 tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľ spochybňuje záver konajúcich súdov o tom, že nespĺňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov. Podľa sťažovateľa na základe predložených dokladov – predovšetkým vyplneného tlačiva – mali konajúce súdy dospieť k záveru, že v jeho prípade ide o *„nemennú, dlhodobo pretrvávajúcu primárnu relevantnú právnu skutočnosť, že žalobca/Sťažovateľ nemá peniaze, nemá majetok (okrem žalovaných pohľadávok) a teda podľa stavu svojich súčasných reálnych majetkových/finančných pomerov objektívne nie je schopný súdny poplatok zaplatiť“*.

Sťažovateľ namieta, že konajúce súdy nevyhodnotili dostatočne jeho pomery, ako jeden zo zákonných predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov.

V prvom rade poukazuje na to, že konajúce súdy zhrnuli jeho majetkové pomery do účtovného ukazovateľa – vlastného imania vo výške 225 675 €, pričom vlastné imanie *«sú v podvojnóm účtovníctve tzv. vlastné pasíva, zahrňujúce základné imanie a jeho vývoj, vrátane účtovania o tvorbe kapitálových fondov, fondoch zo zisku, výsledkoch hospodárenia minulých rokov, a výsledku hospodárenia za účtovné obdobie daného roka), vyhol sa však v úplnosti tomu, aby posúdil ich bilančný zrkadlový obraz – reálny stav aktív (nezaplatené pohľadávky a v sume 194.033,98 EUR, preukázaný stav dlhodobého finančného deficitu)...*

„Vlastné imanie“ je účtovný pojem (na strane súvahových PASÍV), ale sám o sebe nie je reálnym zdrojom (potenciálom) možnosti zaplatiť – o možnosti alebo nemožnosti zaplatiť má schopnosť vypovedať len štruktúra súvahových AKTÍV (zjednodušene povedané – hmotný majetok, štandardné pohľadávky, speňažiteľné pohľadávky a dispozičné peniaze na bankovom účte alebo v pokladni - tu také nie sú; sú tu len súdené rizikové pohľadávky)...

Odvolační soud sa nemôže opierať výhradne o účtovný ukazovateľ časti súvahových pasív – „vlastné imanie“ - bez toho, aby prihliadol a posúdil, čo sa udialo (medzitým) na strane aktív právnickej osoby. Ak sa aktíva prevrátili do dominantnej pohľadávkovej formy, právnická osoba (podnikateľský subjekt) je vo faktickej finančnej insolvencii a pohľadávky, o ktorých úhradu sa musí žiadateľ súdiť sú už zjavne v rizikovom stave obtiažnej dobytnosti. Odvolační soud ako keby vôbec nechápal túto reálnu situáciu žalobcu/Sťažovateľa a bol úplne mimo ekonomickej reality aká je, čo potvrdzuje i skutočnosť, že soud popri svojom neodôvodnenom optimizme úvah nenašiel i neoznačil vo svojom Odôvodnení Napádaného rozhodnutia reálny zdroj úhrady súdneho poplatku v majetku žalobcu/Sťažovateľa. Jednoduchšie povedané, odvolační soud sa nevyjadril a nepoukázal, kde alebo v čom vidí zdroj úhrady súdneho poplatku vo výške 2.819,50 EUR v reálnej dispozičnej majetkovej štruktúre žiadateľa...

Žalobca/ Sťažovateľ namieta, že odvolační soud aj keď tvrdí, že „komplexne posúdil“ majetkové pomery žalobcu/ Sťažovateľa, v skutočnosti soud vôbec meritórne nepochopil, že účtovne vykazovaný stav vlastného imania družstva/ Sťažovateľa vo výške 225.675,- EUR nie je ukazovateľ aktuálneho reálneho stavu fyzického majetku alebo peňažného majetku žiadateľa – ak sú k týmto vlastným pasívam adekvátne aktíva utopené v pohľadávkach - je to čisto účtovný fenomén ekonomickej štatistiky. Vlastné imanie je zväčšením alebo zmenšením základného imania a zahŕňa a koncentruje celú historickú genézu podnikania – ale keď aktíva družstva sa naposledy obratovo neotočili (nevrátili s peňažným prírastkom, so ziskom), ale naopak – zostali utopené v nezaplatených pohľadávkach družstva voči dvom rozhodujúcim obchodným partnerom, ktoré teraz družstvo krvopotne a syzifovsky vymáha – tak po dobu vymáhania sa ohrozené rizikové aktíva účtovne neodpisujú a nelikvidujú na úkor (poklesu) vlastného imania. Jednoducho povedané - Žalobca svoj peňažný majetok najprv reálne mal (vyprodukoval) a neskôr vložil (dal) do ďalších podnikateľských aktivít na trhu, odkiaľ sa mu už tieto peniaze nevrátili ani v prírastku, ale ani v pôvodnej istine. Preto ukazovateľ stavu vykazovaného vlastného imania (na strane pasív) je takto účtovne vysoký ale je to už len dosluhujúci (dočasný) stav, ktorý sa udržiava už len po dobu, dokedy sa nedokončí súdne vymáhanie pohľadávok.

Vlastné imanie v aktuálnej ekonomickej realite Sťažovateľa teda nereprezentuje reálnu kapitálovú disponibilitu družstva/ Sťažovateľa ale len účtovnú štatistickú sumu, ktorú

družstvo definitívne alebo z väčšej časti stratí v budúcom zápočte odpisu nevymožiteľných pohľadávok na ťarchu /t. j. zníženia/ vlastného imania, keď (ak) nevymôže svoje pohľadávky od dvoch rozhodujúcich dlžníkov (medzi nimi aj žalovanú pohľadávku zo žalovanej Zmenky). Odvolací súd sám seba voviedol do omylu a rozhodoval v pojmovom/metodologickom a skutkovom omyle, keď si predstavoval a usudzoval, že účtovne vykazované vlastné imanie je to isté, ako keby žalobca takým kapitálovým (finančným) majetkom reálne disponoval.».

Následne sťažovateľ namieta, že krajský súd nevzal do úvahy od roku 2011 pretrvávajúcu dlhodobú druhotnú platobnú neschopnosť plynúcu „*hlavne z nesplatených dvoch pohľadávok od tretích osôb*“. Sťažovateľ tiež uvádza, že k vyplnenému tlačivu predložil aj daňové priznanie za rok 2013 a výpisy z účtu, podľa ktorých mal na účte k 31. decembru 2013 sumu 473,94 €, ku dňu podania návrhu sumu 481,66 €, ku dňu podania návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov sumu 486,99 €, pričom tento stav „*má dlhodobú povahu a v dohľadnej dobe sa nemá ako zmeniť k lepšiemu...*“.

Podľa sťažovateľa bez „*konštruktívnej súčinnosti súdu vydaním platobného rozkazu sa tento insolvenčný stav u žalobcu nijako sám po sebe neprelomí. Je zvláštne až absurdné, že toto odvolací súd nechápe a stavia intenzitu záujmu štátu na zaplatení súdneho poplatku (2.819,50 EUR) nad intenzitu záujmu žalobcu o prístup k súdu a k spravodlivému súdному konaniu (vymoženie zmenkovej sumy 46.999,87 EUR)...*“.

Následne sťažovateľ podrobne poukazuje na právne závery v uznesení Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Cdo 3632/2013 z 29. apríla 2014.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uvádza:

«*Odvolací súd si ani z podaného odvolania nevšimol a nerozpoznal rovnako ako predtým aj 1. stupňový súd, že Sťažovateľ si už nemôže dovoliť aktívne podnikat' na trhu a od r. 2010 žalobca zúžil svoju existenciu len na činnosť súdneho vymáhania svojich pohľadávok. Inak povedané, prevádzka družstva/Sťažovateľa je od r. 2011 sporadicky dotovaná družstevníkmi len na úrovni prevádzkového minima za účelom podržať existenciu družstva v stave nepodnikania a pred prahom likvidácie.*

Sťažovateľ namieta voči... úvahám odvolacieho súdu, lebo ide o zásadný omyl, ktorý má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ak si súd z Odvolania Sťažovateľa vôbec nevšimol, že Sťažovateľ už nepodniká, nerobí „výkon podnikateľskej činnosti“, len pasívne existuje od r. 2009, resp. definitívne od r. 2011, keď sa už aj odregistroval z platcu DPH.

Ak vyššie vyslovený názor súdov 2. a 1. stupňa chce naznačiť, že by sa Sťažovateľ mohol a mal pokúsiť - ak už nemá majetok okrem svojich pohľadávok - získať úver/finančnú pôžičku na zaplatenie súdneho poplatku, tak treba povedať, že je to len nekorektná ideová konštrukcia a neodôvodniteľná hypotéza, ktorá v hospodárskej praxi takto nefunguje. Každý oslovený potenciálny veriteľ (banka alebo iný súkromný subjekt) si žiada pravdivé informácie, prečo a na aký účel úver/pôžička má byť použitá. Sťažovateľ sa v takejto zmluve o úvere/pôžičke nemôže zodpovedne zaviazat', že ju bude vedieť aj reálne plniť (úver/pôžičku vrátiť). Ani budúce súdne rozhodnutie (vydaný Zmenkový platobný rozkaz) vôbec žalobcovi nezaručuje, že v budúcom exekučnom konaní sa dosiahne v prípade povinného [REDAKOVANÉ] aj reálny finančný výťažok. Preto táto cesta je nielen prakticky neschodná ale mohla by založiť a spôsobiť až protiprávnosť konania... Alternatívou riešenia situácie na trhu - pri nedostupnosti úveru/pôžičky je predaj pohľadávok tretím osobám (faktorom), ale za cenu veľkého diskontu a teda priamej straty pre Sťažovateľa. Pritom tieto faktoringové nákupy pohľadávok fungujú tiež so svojou zložitou - spravidla s odkladacími podmienkami platenia a platí sa dohodnutá cena s veľkým diskontom (50-80%) alebo cena pomerom budúceho reálneho výťažku na dlžníkovi. Súdby by však nemali hnať žalobcov ani na nové zadlžovanie sa, aby zaplatili súdne poplatky, ani na pokorujúci a okamžité stratový predaj svojich pohľadávok, ale súdy by mali plniť svoju určenú spoločenskú verejnú funkciu, zdostupňovať právo na spravodlivý súd všetkým. ...

Určujúcim kritériom, na základe ktorého súd rozhoduje o návrhu účastníka konania podľa § 138 OSP, je objektívna schopnosť/neschopnosť zaplatiť súdny poplatok v stanovenej výške. Ak existuje objektívna neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok, môže súd dospieť k záveru o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov zásadne len v prípade, že ide o svojvoľné či zrejme bezúspešne uplatňovanie práva.»

Sťažovateľ tiež namieta spôsob, akým konajúce súdy vyhodnotili jeho návrh, aby súdny poplatok zaplatil odporca, a v tejto súvislosti uvádza:

«Odvolací súd akoby nepochopil, že žiadateľ podal tento návrh len ako „alternatívny“ dielčí návrh, inak vcelku nezásadnej povahy, ak je badať, že súd za každú cenu chce mať toho, kto by súdny poplatok zaplatil. Sťažovateľ podal návrh na zaviazanie žalovaného, ako príčinného vinníka konania, ale vôbec nie v pevnej väzbe, že treba zaviazať žalovaného v tomto štádiu konania. Naopak logika veci hovorí, že súd by mohol zaviazať žalovaného až následne a v súvislosti s prejednaním veci samej, keď sa v hlavnom konaní preukáže, že žalobca úspešne uplatnil svoje právo na zaplatenie zmenkovej pohľadávky. Tu odvolací súd opäť prejavil absenciu citlivosti a praktickej logiky a hľadá chybu v navrhovaní Sťažovateľa. Tu, kde odvolací súd by mohol sám prejsť konštruktívnu iniciatívu, tak sa opäť stavia k veci s absolútnou defenzívnosťou a vyhýbavosťou.»

Sťažovateľ argumentuje, že prístup konajúcich súdov vytvára prekážku pre realizáciu práva na súdnu ochranu.

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd v Prešove postupom v konaní vedenom pod sp. zn. č. k. 1 CoZm/1/2015-44 porušil základné právo Sťažovateľa na súdnu ochranu garantované v článku 46 a nasl. Ústavy SR a v článku 6 Dohovoru..., ako aj ďalšieho základného práva.

...Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. č. k. 1 CoZm/1/2015-44 zo dňa 16. apríla 2015 ruší a vracia vec Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Text uvedený mimo petitu považuje ústavný súd za súčasť odôvodnenia sťažnosti, ktorý nemôže doplniť petit (I. ÚS 316/09, I. ÚS 98/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011, IV. ÚS 126/2012).

Sťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, v petite sťažnosti namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ústavy. V odôvodnení sťažnosti cituje čl. 46 ods. 1 ústavy, pričom jeho argumentácia v sťažnosti nemá žiadnu vecnú súvislosť so základnými právami podľa čl. 46 ods. 2 a 3 ústavy.

Rovnako tak sťažovateľ v petite sťažnosti namieta porušenie práva podľa čl. 6 dohovoru. Právo podľa čl. 6 dohovoru inkorporuje v sebe viacero práv uvedených v troch odsekoch tohto článku. Vychádzajúc z obsahu sťažovateľových námietok a z toho, že jeho sťažnosť sa týka postupu všeobecných súdov a ich rozhodnutí v konaní o návrhu na vydanie zmenkového platobného rozkazu, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ namieta porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aj s prihliadnutím na to, že čl. 6 ods. 2 a 3 dohovoru upravuje práva obvineného/obžalovaného v trestnom konaní.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho uznesením zo 16. apríla 2015.

Po takomto vymedzení predmetu konania ústavný súd preskúmal v rámci predbežného prerokovania sťažnosť sťažovateľa z hľadiska, či ju nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať taký návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu a preskúmať ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia

a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovateľ namieta porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu v rámci konania o jeho návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Účelom citovaného čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy alebo čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 176/03, I. ÚS 45/09, I. ÚS 464/2010, PL. ÚS 109/2011, porovnaj tiež napr. rozsudok ESLP Tolstoy-Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, bod 61 a nasl., rozsudok ESLP z 19. 6. 2001 vo veci Kreuz proti Poľsku, bod 54). Skutočnosť, že realizácia tohto základného práva môže podliehať obmedzeniam, vyplýva už z jeho povahy. Jeho realizácia totiž vyžaduje vytvorenie účinného systému súdnej ochrany práv jednotlivca zo strany štátu, ktorého schopnosť plniť svoju funkciu bude vždy prinajmenšom fakticky limitovaná. Ani jedno z uvedených ustanovení navyše nezaručuje právo na bezplatné súdne konanie (PL. ÚS 38/99).

Aby však konkrétna poplatková povinnosť obstála ako prípustný zásah do základného práva na súdnu ochranu, musí nielen sledovať legitímny cieľ, ale tiež rešpektovať ústavou predpokladané medze vyplývajúce z princípu proporcionality. Konkrétne opatrenie obmedzujúce právo jednotlivca na prístup k súdu musí byť primerané svojmu účelu (mutatis mutandis PL. ÚS 56/07, PL. ÚS 109/2011 porovnaj ďalej napr. rozsudky ESLP Tolstoy-Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, bod 59, Kreuz proti Poľsku, bod 66; rozsudok ESLP z 10. 1. 2006 vo veci Teltronic-CATV proti Poľsku, bod 63). V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Európsky súd pre ľudské práva podrobuje obmedzenia práva na prístup k súdu sledujúce len fiškálny účel a nemajúce vzťah k predmetu súdneho konania alebo šanci účastníka na úspech mimoriadne prísneho

hodnoteniu z hľadiska záujmov spravodlivosti (napr. rozsudok z 26. 7. 2005 vo veci Podbielski a PPU Polpure proti Poľsku, bod 65).

Ústavný súd ďalej zdôrazňuje, že rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015, porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09). Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Všeobecné súdy sú pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov však povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou (porovnaj rozsudok ESĽP vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66).

Ústavný súd už judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015).

Predmetom ústavnej ochrany sa môže stať rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov však vtedy, keď jeho výsledok dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku, posudzovanú vo svetle konkrétnych okolností prípadu a vo svetle ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok, a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom, k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. rozsudok ESĽP vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu

na vyvažovanie verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní).

Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia zo 16. apríla 2015 v prvom rade poukázal na obsah odôvodnenia uznesenia okresného súdu, ktoré napadol sťažovateľ odvolaním, pričom uviedol:

„Prvostupňový súd napadnutým uznesením, vydaným vyšším súdnym úradníkom, nepriznal žalovanému oslobodenie od súdnych poplatkov.

V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že žalobca je právnickou osobou (výrobnobchodné družstvo) a ako taký musí znášať podnikateľské riziko, ktoré zahŕňa aj náklady s prípadnými súdnymi konaniami týkajúcimi sa jeho činnosti a ktoré nemôže byť prenesené na inú osobu t.j. ani na štát, a to ani formou oslobodenia od platenia súdnych poplatkov. Žalobca nesie zodpovednosť za svoje podnikateľské aktivity, a teda musí znášať aj náklady vzniknuté pri jeho podnikaní, a preto súd nevidel opodstatnenosť žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Dodal, že zaplatenie súdneho poplatku v uvedenej výške zaťažuje žalobcu len jednorázovo, okrem toho uvedená výška súdneho poplatku nemôže mať na majetkové pomery, prípadne na podnikanie žalobcu, podstatne negatívny vplyv. Súd mal za to, že žalobca nepreukázal opodstatnenosť svojej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, a preto žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal.“

Následne krajský súd citoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (najmä § 138 ods. 1, § 374 ods. 4) a uviedol tieto právne závery:

«Ustanovenie § 138 ods. 1 O. s. p. upravuje tzv. individuálne oslobodenie od súdnych poplatkov, t. j. oslobodenie, ktoré na rozdiel od oslobodenia zákonného (vecného a osobného) upraveného zákonom č. 71/1992 Zb., súd môže i nemusí na návrh účastníka priznať. Na to, aby súd takéto oslobodenie priznal, musí byť splnených niekoľko zákonných podmienok.

Návrh na priznanie individuálneho oslobodenia od súdnych poplatkov podáva účastník konania, teda žalobca alebo žalovaný, pričom zákon z možnosti priznať oslobodenie podľa § 138 ods. 1 O. s. p. okrem fyzických osôb nevyklučuje ani fyzické osoby – podnikateľov a právnické osoby. V zmysle ustálenej judikatúry totiž platí, že priznanie

oslobodenia, ak sú pre to splnené predpoklady, nerobí rozdiel medzi fyzickými a právnickými osobami, preto za splnenia podmienok stanovených citovaným ustanovením, je možné priznať oslobodenie od súdnych poplatkov aj právnickým osobám (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. októbra 2009, sp. zn. 4 Obdo 36/2008, alebo uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. mája 2000, sp. zn. 4 Obo 37/2000).

Okrem spôsobilého subjektu, ktorý návrh na oslobodenie podáva, je podmienkou priznania individuálneho oslobodenia od súdnych poplatkov i skutočnosť, že oslobodenie odôvodňujú pomery účastníka. Obsah pojmu „pomery účastníka“ zákon síce nešpecifikuje, no z podstaty oslobodenia jednoznačne vyplýva, že ide predovšetkým o pomery majetkové, pričom u fyzických osôb sa posudzujú zároveň pomery osobné, zárobkové, rodinné, sociálne a zdravotné. Majetkové pomery právnických osôb, resp. fyzických osôb – podnikateľov, sa preukazujú najmä výkazom o príjmoch a výdavkoch, výkazom o majetku a záväzkoch, potvrdením o podaní daňového priznania (prípadne samotným daňovým priznaním), výpismi z podnikateľských účtov a inými relevantnými dokladmi. V procese skúmania majetkových a iných pomerov účastníka je potom potrebné, aby súd skúmal predovšetkým tie okolnosti, ktoré nie sú len prechodnej povahy, pričom tieto okolnosti musia byť natoľko závažné, že poplatník objektívne nemôže splniť svoju poplatkovú povinnosť alebo že jej splnenie od neho nemožno spravodlivo požadovať (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. decembra 2000, sp. zn. 5 Obo 169/2000).

Svoje pomery musí preukázať účastník, ktorý žiada o oslobodenie. Nie je povinnosťou súdu tieto pomery zisťovať.

Poslednou zákonnou požiadavkou pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov je, že zo strany žiadateľa nesmie ísť o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. O svojvôli pri uplatňovaní či bránení práva možno hovoriť v súvislosti so zneužitím práva účastníkom, o zrejme bezúspešné uplatňovanie či bránenie práva pôjde vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa možno bez dokazovania dospieť k nepochybnému záveru o tom, že jeho návrhu nemožno vyhovieť.

Odvolačí súd z predloženého tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov pre právnické osoby, zistil, že žalobca mal v deň podania žiadosti zostatok na účte vo výške 481,66 eur, iné vklady ani úspory na účtoch v bankách nemá. Má štyri peňažné pohľadávky, v sumách

132.775,68 eur, 46.999,87 eur, 9.399,97 eur a 4.858,46 eur, ktoré si uplatňuje v súdnom konaní. Nemá žiaden bankový úver, ale má dva záväzky voči spriaznenej osobe [REDACTED] v sumách 35.619,87,- eur a 4.746,73 eur z titulu krátkodobej pôžičky a krátkodobej finančnej výpomoci. Nevlastní žiaden nehnuteľný ani hnutel'ný majetok. Jeho vlastné imanie predstavuje 225.675,- eur.

Po komplexnom posúdení všetkých skutočností, prihliadajúc na celkové majetkové pomery žalovaného (vlastné imanie 225.675,- eur), výšku súdneho poplatku (2.819,50 eur) a povahu spoplatňovaného úkonu dospel odvolací súd k záveru, že pomery žalobcu neodôvodňujú oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Zaplatenie súdneho poplatku v sume 2.819,50 eur za návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu, podľa názoru odvolacieho súdu, nemôže ohroziť výkon podnikateľskej činnosti žalovaného tak, že by mu to dokázalo spôsobiť existenčné problémy, ktoré by znamenali vytvorenie prekážky v realizácii jeho práva na súdnu ochranu. Nad'alej je možné akceptovať názor, že účastník – podnikateľ má reálnu možnosť a tým aj povinnosť zabezpečiť si prostriedky na platenie súdnych poplatkov, pokiaľ z jeho majetkových pomerov preukázateľne nevyplýva iný záver.

V tejto súvislosti odvolací súd poznamenáva, že v prípade úspechu vo veci samej bude žalobcovi prisúdená náhrada ním zaplateného súdneho poplatku za podaný návrh vo forme náhrady trov konania.

Nemožno vyhovieť odvolaciemu návrhu žalobcu, aby súd preniesol zaplatiť súdny poplatok za podaný návrh na žalovaného. K tomuto odvolací súd uvádza, že zákon umožňuje takýto postup, avšak súd tak môže urobiť len v prípade, že po prejednaní veci návrhu žalobcu vyhovie; v takomto prípade, ak je poplatník od poplatku oslobodený a súd jeho návrhu vyhovel, zaplatí, podľa výsledku konania poplatok alebo jeho pomernú časť žalovaný, ak nie je tiež od poplatku oslobodený (§ 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb.).

V danom prípade nie je možné postupovať v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia, pretože vec ešte nebola prejednaná súdom, resp. návrhu žalobcu zatiaľ nebolo vyhovené. V terajšom štádiu konania, t. j. pred prejednaním veci samej je neprípustné len na základe jednostranných tvrdení žalobcu konštatovať, že na strane žalovaného nie je právo a zaviazať ho k zaplateniu súdneho poplatku za podaný návrh.

Prvostupňový súd správne rozhodol, keď žalovanému nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Preto odvolací súd napadnuté uznesenie podľa ustanovenia § 219 O. s. p. potvrdzuje.»

Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

Z argumentácie sťažovateľa v sťažnosti vyplýva, že namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho uznesením zo 16. apríla 2015, ktorým tento potvrdil uznesenie okresného súdu z 3. novembra 2014 o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov. Sťažovateľ spochybňuje záver konajúcich súdov o tom, že jeho pomery neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Poukazuje na to, že konajúce súdy pri posudzovaní jeho majetkových pomerov vychádzali z vlastného imania, ktoré nevypovedá o jeho skutočných pomeroch a o schopnosti zaplatiť súdny poplatok. Poukazuje na svoju druhotnú platobnú neschopnosť, na výpisy z účtu, na priložené daňové priznania a na to, že svoje podnikanie obmedzil výlučne na vymáhanie pohľadávok. Podľa sťažovateľa nemožno od neho požadovať, aby si vzal úver na zaplatenie súdneho poplatku, prípadne aby predal niektorú zo svojich pohľadávok.

Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že sťažovateľ mal v čase podania žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov na účte 481,66 €. Sťažovateľ mal tiež štyri peňažné pohľadávky (v celkovej výške 194 033,98 €, pozn.), ktoré si uplatňuje v súdnych konaniach. Poukázal tiež na dva záväzky voči spriaznenej osobe v celkovej výške 40 366,60 € a taktiež na vlastné imanie vo výške 225 675 €. Na základe týchto skutočností

dospel k záveru, že sťažovateľ nesplnil podmienky na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 OSP. Vysporiadal sa tiež s návrhom sťažovateľa, aby súdny poplatok zaplatil odporca.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností dospel k záveru, že konajúce súdy uviedli, z akých dôvodov dospeli k záveru, že majetkové pomery sťažovateľa neodôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, tento právny záver nie je zjavne neodôvodnený. Konajúce súdy aplikovali a interpretovali § 138 OSP v súlade s jeho zmyslom a účelom, preto uvedený právny záver nemožno považovať za arbitrárny. Zo skutočností uvedených v uzneseniach konajúcich súdov totiž vyplýva, že sťažovateľ disponuje určitým majetkom, ktorý predstavujú finančné pohľadávky, ktoré súdne vymáha. Uvedené zistenie umožňuje vytvorenie predpokladu, že sťažovateľ môže byť úspešný v uvedených súdnych konaniach. Pokiaľ ide o vlastné imanie, toto tvoria vlastné zdroje financovania obchodného majetku podnikateľa podľa osobitného predpisu (§ 6 ods. 4 Obchodného zákonníka) a „vyjadruje účtovnú hodnotu majetku a záväzkov podnikateľa v zmysle zákona o účtovníctve“ (komentár k § 6 Obchodného zákonníka, ASPI). Vlastné imanie takto predstavuje určitý obraz o stave majetku a záväzkov podnikateľa, preto nemožno vytknúť krajskému súdu, ak na tento ukazovateľ prihliadol.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol tak, že sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. septembra 2016